

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ
VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

PASIRENGIMAS TARPTAUTINĖMS MISIJOMS

2005- 05-13 Nr. 2040-13-52
Vilnius

SANTRAUKA

Atliekant veiklos auditą buvo vertinamas pasiruošimas tarptautinėms misijoms Krašto apsaugos ministerijoje. Audito metu analizuotas karių paruošimas ir skirtų išteklių naudojimas materialiai aprūpinant Afganistano misiją 2002–2004 m. Analizuojant misijai reikalingų materialinių vertybių įsigijimus nustatyta, kad tam tikru atveju 2002 m. buvo įsigyta misijos poreikius neatitinkančių prekių. Reikalingos misijai prekės ir paslaugos 2002 m. buvo įsigytos skubos tvarka iš vienintelio šaltinio. Pasirengimo misijai laikotarpiu reikalingos prekes ir paslaugas buvo įsigyjamos nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo procedūras. Nustatyta, kad misijos laikotarpiu transportavimo orlaiviais paslaugos dažniausiai buvo įsigyjamos iš tų pačių tiekėjų, nors kiekvienam pervežimui buvo rengiamas uždaras konkursas. Analizuojant karinio turto naudojimą misijoje, nustatyta kad atskirais atvejais jo eksploataavimo sąlygos misijoje nepakankamai reglamentuotos bendruose Krašto apsaugos sistemos norminiuose aktuose. Auditoriai ataskaitoje pateikė rekomendacijas Krašto apsaugos ministerijai, kuriose siūloma reglamentuoti karinio turto apskaitos ir naudojimo misijose tvarką bei patikslinti kelionės dokumentų tvarkymo tvarką.

IŽANGA

Lietuvos kariuomenė nuo 1994 metų dalyvauja atskirose atsako į krizes tarptautinėse operacijose. Daugiau kaip 1200 karių įgijo taikos palaikymo ir jos užtikrinimo patirties. Atsako į krizes operacijose Lietuva dalyvavo atlikdama 11 misijų keturiuose pasaulio regionuose – Balkanų, Vidurio ir Pietų Azijos, Persų įlankos ir Kaukazo.

Pasiruošimas tarptautinėms misijoms prasideda priėmus Lietuvos vadovybei politinį sprendimą dėl tarptautinių įsipareigojimų vykdymo. Be to, Lietuvai tapus NATO nare, kariuomenės pasiruošimas vykdyti tarptautines operacijas bet kuriame regione yra vienas iš aljanso valstybių įsipareigojimų pagal stojimo sutartį. Nuolatinis žiniasklaidos dėmesys Lietuvos karių išsiuntimui į tolimus regionus vykdyti valstybinių užduočių, susietų su padidinta rizika jų gyvybei, kelia didelį visuomenės susidomėjimą.

Kiekviena atliekama misija reikalauja keleto mėnesių trunkančio pasiruošimo. Didėjantis misijų skaičius reikalauja jų parengimui daugiau išteklių. Be to, pasiruošimas misijoms yra nauja veiklos sritis, susieta su veiklos rizika naudojant skiriamus tam tikslui valstybės biudžeto asignavimus. Riziką didina ir neplanuotų misijų (Afganistanas, Irakas) paruošimo poreikių tenkinimas, kai tenka skubiai vykdyti reikalingų materialinių vertybių pirkimus ir personalo atranką ir paruošimą. Ši veiklos

sritis Krašto apsaugos ministerijoje (toliau tekste – Ministerijoje) iš viso nebuvo audituota, todėl Valstybės kontrolė nusprendė atlikti pasiruošimo tarptautinėms misijoms veiklos auditą.

AUDITO PROCESAS

Vykdamas Valstybės kontrolės 2004-12-13 pavedimą Nr. 2040-13 Veiklos audito 4-to departamento vyriausiasis valstybinis auditorius J. Maliejus ir vyresnysis valstybinis auditorius R. Čepaitis atliko veiklos auditą Krašto apsaugos ministerijoje (toliau tekste – Ministerijoje).

Audito objektas – Pasirengimas tarptautinėms misijoms.

Išanalizavus Lietuvos kariuomenės vykdomas tarptautines misijas, pagal išankstinio tyrimo rezultatus susiaurintas audito tikslas, apribojant audito mastą atskiru reikšmingu atveju – Afganistano misiją. Ši misija iš kitų išsiskyrė pasiruošimo reikšmingumu (karinis vienetas į misiją išvyko su karine technika ir kitu stovyklos inventoriu) ir pasirengimo rizikingumu, nes tai buvo iš anksto neplanuota ir karių pirmos pamainos paruošimui skirtas trumpas laikas.

Audito tikslas – Pasirengimo Krašto apsaugos ministerijoje tarptautinei Afganistano misijai vertinimas taupumo požiūriu.

Įvertinus išteklių skyrimo ir naudojimo ataskaitinius laikotarpius bei karių dalyvavimo misijoje tęstinumo etapus, nustatomas auditavimo laikotarpis – 2002/2004 metai. Auditas atliekamas Lietuvos teritorijoje.

Vertinant pasirengimą tarptautinei misijai, vyko pokalbiai su Lietuvos kariuomenės vadu ir Lauko (sausumos) pajėgų vadu, su Sausumos pajėgų štabo ir Lietuvos kariuomenės Logistikos valdybos pareigūnais, dalyvaujančiais misijų paruošime. Dalyvauta Operacijų valdymo centro savaitiniame pasitarime. Apsilankyta Vytauto Didžiojo Jėgerių batalione, vyko pokalbiai su pareigūnais, kurie vykdė pasiruošimą ir dalyvavo Afganistano tarptautinėje misijoje.

Pasiruošimas analizuojamas vertinant karių paruošimo ir misijos materialinio aprūpinimo organizavimą. Karių paruošimas vertintas pagal Lietuvos kariuomenėje taikomus kriterijus, kurie numatyti Sausumos (lauko) pajėgose patvirtintoje jų atrankos ir pasirengimo tarptautinėms misijoms tvarkoje¹. Išteklių naudojimo materialiai aprūpinant misiją vertinimui pasirinktas vienetinių kaštų rodiklis, leidžiantis palyginti atskirus pasirengimo etapus.

Audito užduoties vykdymui audito grupė išankstinio tyrimo metu suformulavo auditavimo klausimus, pagal kuriuos buvo renkami duomenys ir įrodymai atliekant veiklos auditą. Audito metu naudoti šie audito įrodymų rinkimo metodai:

- Dokumentinis (rašytinių dokumentų nagrinėjimas)
- Apklausos (pokalbiai, klausimynai)

Surinktos informacijos analizavimui naudoti metodai:

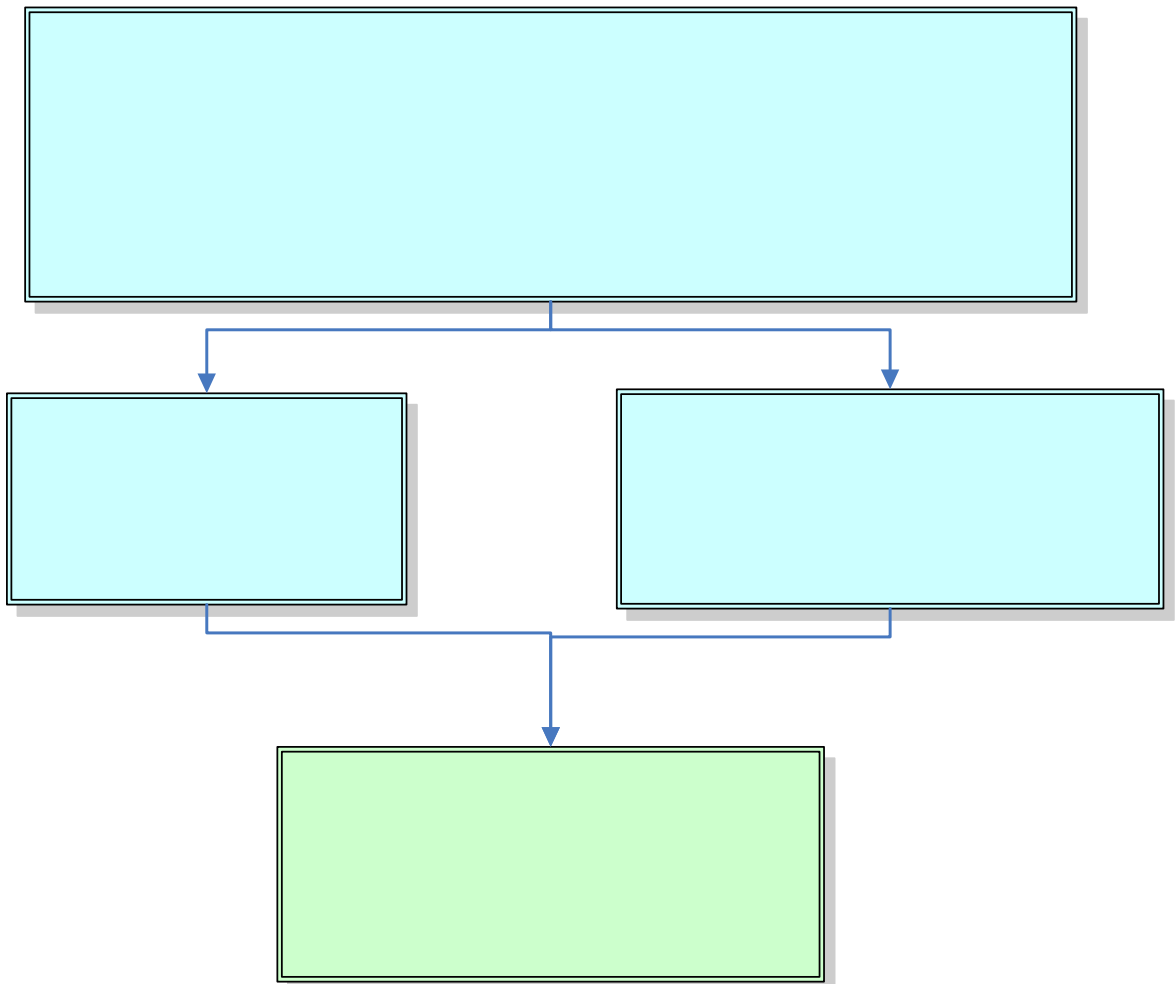
- Loginės analizės (auditavimo klausimų formulavimui);
- Palyginamosios analizės (duomenų palyginimui);
- Santykinės analizės (reikšmingumo lygio nustatymui).

Auditas pradėtas 2004-12-13, baigtas 2005-05-13.

OBJEKTO APLINKA

Lietuvos karių dalyvavimas tarptautinėse misijose dažniausiai vyksta kitų šalių batalionų ar korpusų sudėtyje, o tai yra susiję su politiniais sprendimais bei tarptautiniais susitarimais, todėl karių dalyvavimas tarptautinėse misijose reglamentuotas ne tik Lietuvos Respublikos norminiais aktais, bet ir tarptautinėmis sutartimis, savitarpio supratimo memorandumais.

Pasirengimo tarptautinėms misijoms reglamentavimą KAM sistemoje apsprendžiančių pagrindinių norminių aktų visuma pateikta schemeje.

1 pav. Pasirengimo tarptautinėms misijoms KAM sistemoje reglamentavimo schema

¹ Lauko pajėgų vado 2003-11-06 įsakymu Nr. V-385 patvirtinta tvarka

Ministerija pasiruošimą tarptautinėms operacijoms pradeda iš anksto planuodama operacijas, analizuodama galimos misijos aplinkybes ir poreikius. Yra ruošiami reikalingų dokumentų projektai, kurie teikiami svarstyti vadovybei. Stebint situaciją priimami atitinkami sprendimai dėl išsipareigojimų vykdymo, iškilus krizinei situacijai. Pagal numatomą tarptautinės operacijos mastą Ministerijoje analizuojami turimi ištekliai ir numatomi misijos poreikiai.

Lietuvai nusprendus dalyvauti tarptautinėje operacijoje, Gynybos štabe tarptautinių misijų planavimas detalizuojamas. Vykdamas valstybės funkciją „Dalyvavimas tarptautinėse operacijose“, Lietuvos kariuomenei skiriamas finansavimas iš valstybės biudžeto.

Asignavimai funkcijai, tūkst. Lt		
2002 m.	2003 m.	2004 m.
8 740,6	16 690,2	23 053,5

Pasiruošimo misijai planas realizuojamas Lietuvos Respublikos Seimui nutarus pasiųsti į misiją karius. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus nutarimą, kariuomenėje telkiami misijai reikalingi karių, amunicijos ir technikos ištekliai, įgalinantys užtikrinti išsipareigojimų vykdymą pradinėje operacijos stadijoje. Organizuojamas misijai reikalingų išteklių įsigijimas ir logistinis aprūpinimas.

Pasiruošimą tarptautinėms operacijoms ir jų vykdymą Lietuvos kariuomenėje koordinuoja Sausumos pajėgų operacijų valdymo centras, kuriame kiekvienam misijos regionui (operacijos kryptčiai) formuojamos atskiros valdymo grupės. Kiekvienos valdymo grupės sudėtyje sutelkti situacijos analizės, operacijų planavimo, logistikos, ryšių ir valdymo specialistai, kurie stebi, analizuoja ir teikia siūlymus situacijos valdymui. Kiekvienai operacijai sudaromas laiko ašies grafikas, leidžiantis visuose lygiuose kontroliuoti pasiruošimą operacijai. Reguliariai (kartą per savaitę arba pagal poreikį) Sausumos pajėgų vadas ir štabo viršininkas analizuoja situaciją kiekvienoje operacijos krypttyje ir priima koreguojančius sprendimus. Taip siekiama užtikrinti numatytų užduočių vykdymo priežiūrą kontrolę ir operatyvų reagavimą į kintančią situaciją.

Karių atranka ir jų paruošimas tarptautinėms operacijoms vykdomas vadovaujantis Lauko pajėgų vado patvirtinta tvarka². Už Lietuvos kariuomenės padalinių ir atskirų karių atranką, pasirengimą tarptautinėms operacijoms, veiksmų koordinavimą, valdymą bei padalinių ar atskirų karių keitimą atsako Lauko pajėgų vadas. Šią funkciją vykdo Operacijų valdymo centras, esantis Lauko pajėgų štabo G 3 koordinuojamosios štabo dalies sudėtyje. Atrinkti kariai testuojami, atliekamas jų medicininis patikrinimas dėl tinkamumo dalyvauti operacijoje. Kai kurių tarptautinių

² Lauko pajėgų vado 2003-11-06 įsakymu Nr. V- 385 patvirtinta tvarka

operacijų kariai, baigę pasiruošimo programą Lietuvoje, dalyvauja dviejų savaitių trukmės pasiruošime prieš misiją šalies partnerės teritorijoje.

Išlaidos karių paruošimui prieš misiją, tūkst. Lt		
2002 m.	2003 m.	2004 m.
Duomenų nepateikta	135, 3	208, 9

Operacijos vykdymui reikalingi ištekliai kaupiami identifikuotame kariniame vienetė, nurodytame LK vado įspėjamajame įsakyme. Materialinių vertybių kaupimą pagal kompetenciją koordinuoja Sausumos (lauko) pajėgų štabo dalies G 4 Logistikos operacijų valdymo ir planavimo skyrius, jungiantis transportavimo, tiekimo ir medicinos poskyrius. Nuo 2004-03-30 G4 padalinių veikla, organizuojant tarptautinių operacijų aprūpinimą, reglamentuota patvirtintomis logistikos procedūromis.

Lietuvos kariuomenėje nėra sukurtos specializuotos logistikos struktūros, užsiimančios tarptautinių misijų karių materialiniu aprūpinimu. Kiekvienas į misiją atrinktas karys apranga aprūpinamas individualiai, pagal nustatytas kario aprūpinimo normas.

JAV vadovaujamos operacijos „Tvirta taika“ Afganistano misijoje 2002-11-19 /2004-11-30 laikotarpiu dalyvavo 158 Lietuvos kariai, kurie keitėsi keturiomis pamainomis.

AUDITO REZULTATAI

1. KARIŲ ATRANKOS IR PARUOŠIMO MISIJAI ASPEKTAI

Konkretus dalyvausiančių operacijoje karių skaičius nustatomas identifikuoto karinio vieneto pagrindu. Profesinės karo tarnybos kariai į formuojamą padalinį atrenkami savanoriškumo principu. Karių atrankos trukmė – iki 30 dienų nuo Lauko pajėgų vado įspėjamojo įsakymo dėl pasirengimo operacijai. Audito metu išanalizavus Tvarkos³ reikalavimus karių atrankai, auditoriai pastebi, kad visiems žemesnio lygmens kariams yra nustatytas minimalus anglų kalbos mokėjimo lygis. Auditorių nuomone, atskiroms žemesnio lygio karių pareigoms (pvz. ryšininkams) nustatytas anglų kalbos mokėjimo lygis yra tobulintinas, siekiant sumažinti grėsmės riziką, esant kritinėms situacijoms.

Kariai rengiami pagal pasirengimo operacijai planą, kuriame numatytas teorinis ir praktinis (su treniruotėmis) rengimas konkrečiai operacijai. Karių paruošimas Afganistano misijai vykdytas Lietuvoje Vytauto Didžiojo Jėgerių bataliono ir Specialių operacijų junginio bazėse pagal specialių

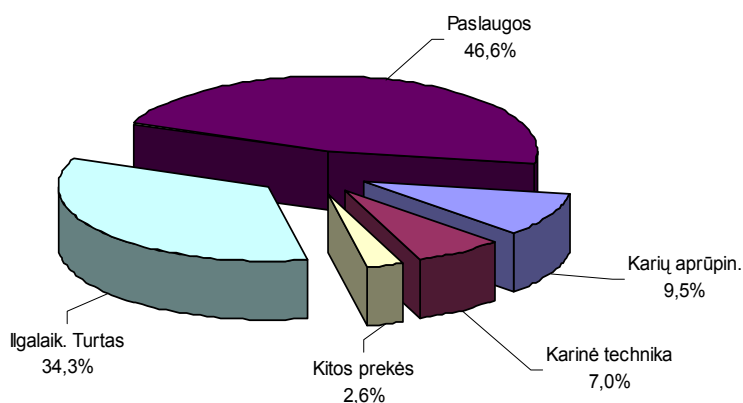
³ Lauko pajėgų vado 2003-11-06 įsakymu Nr. V- 385 patvirtinta tvarka

pajėgų parengimo programą, pagrindinį dėmesį skiriant koviniam pasirengimui. Auditoriai pastebi, kad atskirose Afganistano misijos pamainose materialiai atsakingais asmenimis paskirti kariai nebuvo paruošti šiam darbui ir materialinių vertybių apskaitos misijoje įgūdžius jie įgijo dislokavimo vietoje.

2. MISIJOS MATERIALINIS APRŪPINIMAS

Tarptautinių misijų karinio vieneto materialinis aprūpinimas priklauso nuo operacijos pobūdžio, paskirto atsakomybės rajono specifikos ir partnerių išsipareigojimų. Misijos materialinis aprūpinimas vykdomas priklausomai nuo operacijos užduoties. Atsižvelgiant į misijos poreikius, sudaromas misijai reikalingų prekių ir paslaugų sąrašas. Lietuvos kariuomenės vado išpėjamajame įsakyme telkiamų karių padalinių vadams nurodyta materialiai aprūpinti skiriamus į operacijas karius pagal operacijos plano reikalavimus.

Išlaidos Afganistano misijos materialiniam aprūpinimui sudarė 9 672 tūkst. Lt. Daugiausia lėšų sunaudota paslaugoms – orlaivių nuomai ir karinės technikos paruošimui.

2 pav. Afganistano misijos materialinio aprūpinimo struktūra.

Misijos vykdymui reikalingas karinis turtas, esantis kariuomenės daliniuose, sutelkiamas identifikuotame kariniame vienete pagal Lietuvos kariuomenės vado nurodymus.

Pvz. Afganistano misijai karinė technika (visureigiai) iš išpėjamajame įsakyme nurodytu padalinių nustatytu terminu perduota Jėgerių batalionui, kaupiančiam reikalingus išteklius.

Atsižvelgiant į misijos poreikius, organizuojamas misijai reikalingų materialinių vertybių ir paslaugų įsigijimas. Organizuojant misijai reikalingų materialinių vertybių ir paslaugų įsigijimą sausumos (lauko) pajėgų štabo dalies G 4 Logistikos operacijų valdymo ir planavimo skyrius sudarė centralizuotai perkamų prekių sąrašą, pagal kurį buvo vykdomi viešieji pirkimai. Perkamų prekių sąrašas tam tikru atveju neatitiko misijos poreikio, nors Kariuomenės vado 2002-09-22 ir buvo patvirtintas.

Pvz. Pagal šį sąrašą už 47,2 tūkst. Lt įsigyti kulkosvaidžių laikikliai nebuvo panaudoti Afganistano misijoje.

Auditorių nuomone, pasinaudojus misijai reikalingų prekių sąrašu pasirengimo misijai laikotarpiu skubos tvarka buvo sprendžiamos ne vien tarptautinės misijos, bet ir kitos Lietuvos kariuomenės logistinio aprūpinimo problemos, nes už kulkosvaidžių laikiklius apmokėta iš kitos programos lėšų. Prekių (kulkosvaidžių laikiklių), nepanaudotų misijos poreikiams įrašymas į sąrašą, rodo, kad misijos aprūpinimo koordinavimas bei kontrolė buvo nepakankami.

2.1. Misijai reikalingų prekių viešųjų pirkimų vertinimas.

Ruošiantis Afganistano misijai 2002 m. buvo įsigyta prekių už 1 083, 4 tūkst. Lt. Afganistano misijai reikalingų prekių įsigijimas 2002 m. buvo organizuojamas pagal Krašto apsaugos ministro įsakymą⁴, kuriame paskirstytos užduotys atskiriems vykdytojams ir numatyti įvykdymo terminai.

Viešieji pirkimai misijai Afganistane buvo vykdomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo (2002-05-17 redakcija) 32 str. 2 d. 2 p. pagrindu, kuris numato, kad pirkimas iš vienintelio šaltinio galimas, jei dėl ypatingų įvykių, kurių nebuvo galima numatyti, iškilo skubus prekių, paslaugų ar darbų poreikis ir todėl neįmanoma arba netikslinga rengti konkurso ar kitų pirkimo būdų procedūrų.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras įsakymu⁵ sudarė viešojo pirkimo komisiją ir atskiriems struktūriniais padaliniais įsakė parengti centralizuotai perkamų misijai reikalingų prekių sąrašus, operacinius techninius reikalavimus, potencialių tiekėjų, galinčių pateikti reikalingas prekes iki 2002-10-10, sąrašus.

Vykdydamas minėtą įsakymą Lauko pajėgų vadas, laikinai einantis kariuomenės vado pareigas, 2002-09-24 patvirtino Afganistano misijai iš vieno šaltinio perkamų prekių ir paslaugų sąrašą. Minėtas sąrašas buvo keturis kartus (2002-10-16, 2002-10-24, 2002-10-31) papildytas.

Auditorių nuomone, minėto sąrašo daugkartinis tikslinimas lėmė ilgesnius prekių įsigijimo terminus, negu nustatyta Krašto apsaugos ministro įsakyme⁶.

Auditoriai nustatė, kad Krašto apsaugos ministro įsakymo⁷ 2.2.1 ir 2.2.2 punktai, kuriais Aprūpinimo departamentui, Vytauto Didžiojo jėgerių batalionui, Ypatingos paskirties tarnybai bei Ryšių ir informacinių sistemų tarnybai buvo įsakyta „parengti perkamoms prekėms keliamus operacinius-techninius reikalavimus, patvirtinti juos 2001-12-20 krašto apsaugos ministro įsakymo Nr. 1695 nustatyta tvarka ir iki 2002-09-04 pateikti viešojo pirkimo komisijos pirmininkui“ nebuvo įvykdyti laiku.

⁴ Krašto apsaugos ministro 2002-08-29 įsakymas Nr. 1347 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir įgaliojimo pasirašyti pirkimo sutartis“

⁵ Ten pat.

⁶ Ten pat.

⁷ Ten pat.

Pav.: Visureigių modernizavimo techniniai reikalavimai buvo patvirtinti 2002-10-28, perkamų prekių (liemenėms, dėklai pistoletui, dėklai pistoleto dėtuvei ir kt.) operaciniai techniniai reikalavimai buvo patvirtinti 2002-10-21, mobiliojo palydovinio ryšio modemo operaciniai techniniai reikalavimai patvirtinti tik 2002-11-05.

Ministerijos vadovybės teigimu šio įsakymo minėtų punktų reikalavimai pavėluotai buvo įvykdyti, nes atsižvelgus į kintančias aplinkybes apie misijos pobūdį ir pripažinus, kad nėra realių galimybių įvykdyti krašto apsaugos ministro įsakymo nuostatas, nebuvo tikslinamas minėtas ministro įsakymas. Auditorių nuomone įsakymo nuostatų dalinį nesilaikymą lėmė nepakankama misijos materialinio aprūpinimo eigos vykdymo kontrolė.

Vykdamas viešojo pirkimo procedūras, Aprūpinimo departamentas, Vytauto Didžiojo jėgerių batalionas, Ypatingos paskirties tarnyba bei Ryšių ir informacinių sistemų tarnyba pateikė tiekėjų pasiūlymus, bet nebuvo sudaryti tiekėjų sąrašai, kaip to reikalavo Krašto apsaugos ministro įsakymo⁸ 2.2.2. punkto reikalavimas.

Ministerijos vadovybės teigimu ši įsakymo nuostata atskirais atvejais praktiškai buvo įgyvendinta, tik nebuvo raštiškai įforminta dėl laiko stokos (ministro nurodymui įgyvendinti buvo skirtos tik keturios darbo dienos).

Audito metu nustatyta, kad tam tikrais atvejais viešojo pirkimo komisija priėmė sprendimą pirkti prekes iš konkretaus tiekėjo, atsižvelgdama į atskirų prekių grupių patvirtintus operacinius techninius reikalavimus, kurie po komisijos sprendimo buvo pakeisti kitais reikalavimais šioms prekėms.

Pvz. 2002-10-01 viešojo pirkimo komisija priėmė sprendimą (protokolas Nr. 1.) pirkti iš vienintelio šaltinio buitinę vaizdo kamerą, skaitmeninę vaizdo kamerą, sausą davinį, nors operaciniai techniniai reikalavimai šioms prekėms buvo patvirtinti 2002-09-11, o pakeisti reikalavimai patvirtinti atitinkamai 2002-10-14, 2002-10-10, 2002-10-08, t.y. priėmus komisijai sprendimą.

Vertinant Viešojo pirkimo komisijos protokolų turinį akivaizdu, kad atskirais atvejais priimant sprendimus nebuvo vertinamas tiekėjų pasiūlymų atitikimas jau pakeistiems operaciniams techniniams reikalavimams, o sprendimus tokiais atvejais komisija priėmė apsvarsčiusi tik tiekėjo gebėjimą nustatytu laiku pateikti reikalingas prekes (2002-10-01 prot. Nr.1, 2002-10-28 prot. Nr.2, 2002-11-13 prot. Nr.3, 2002-12-12 prot. Nr.4).

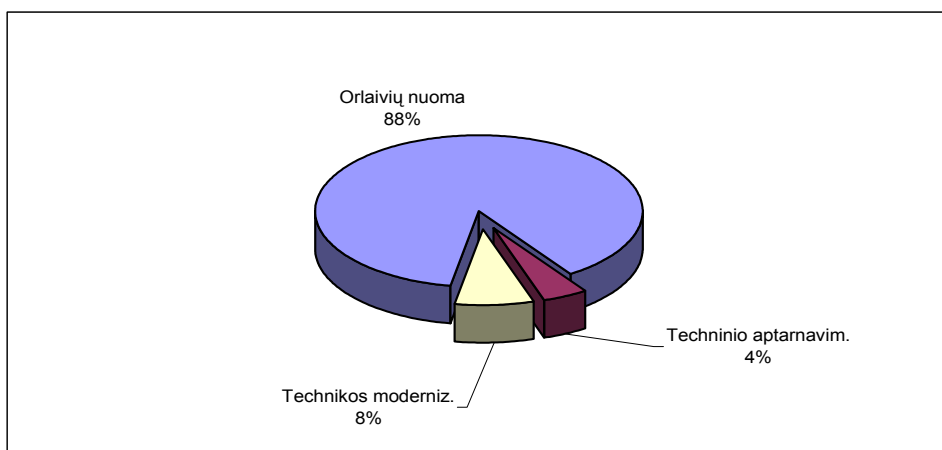
Ministerijos vadovybės teigimu 2002 m. reikalingų prekių pirkimai vykdyti prioritetiniu tikslu laikant misijos aprūpinimą iki nustatytos karių išvykimo datos.

⁸ Krašto apsaugos ministro 2002-08-29 įsakymas Nr. 1347 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir įgaliojimo pasirašyti pirkimo sutartis“.

2.2. Paslaugų pirkimai.

Afganistano misijos paruošimui Lietuvos kariuomenė 2002-2004 m. įsigijo karių ir karinių krovinių transportavimo orlaiviais, visureigių modernizavimo bei jų techninio aptarnavimo paslaugų už 4 617,3 tūkst. Lt.

Transportavimo orlaiviais paslaugos yra naujo pobūdžio įsigijimai Lietuvos kariuomenėje sudarę reikšmingiausią pirktų paslaugų dalį.

3 pav. Įsigytų paslaugų apimtys.

Misijos laikotarpiu buvo pirktos 9 transportavimo orlaivių paslaugos, iš kurių 3 su labai svarbiais (VIP) asmenimis. Karinių krovinių ir karių transportavimo orlaivių paslaugos dėl operacijos specifikos kiekvienam pervežimui buvo įgyjamos uždaro konkurso būdu. Nustatyta, kad misijos laikotarpiu transportavimo orlaiviais paslaugos dažniausiai buvo perkamos iš tų pačių tiekėjų, nors kiekvienam pervežimui buvo skelbiamas atskiras uždaras konkursas.

Pvz. 5 paslaugos - iš VĮ UATK, 3 paslaugos - iš firmos RAV-AVIA ir 1 paslauga – iš firmos VOLARE .

Pagal centralizuotai perkamų prekių ir paslaugų sąrašą 2002 m. Lietuvos kariuomenė įsigijo Afganistano misijai visureigių „Landrover 110“ (9 vnt.) modernizavimo paslaugas iš vienintelio tiekėjo pasiūlymo – UAB „Pergalės koncerno“, taikydama pirkimo iš vienintelio šaltinio būdą. Paslaugos tiekėjas, viešojo pirkimo komisijai paprašius pagrįsti siūlomos paslaugos kainą, ją patikslino sumažindamas 3 622 Lt (15 %). Už vieno visureigio modernizavimą (be dažymo) šiai bendrovei sumokėta 22,2 tūkst. Lt.

Lietuvos kariuomenė 2004 m. įsigijo Afganistano misijai skirtų visureigių „Landrover 110“ (12 vnt.) panašias modernizavimo paslaugas viešo konkurso būdu iš UAB „Kautra“. Šiuo atveju vieno visureigio modernizavimo (be dažymo) paslauga nupirktą už 9,8 tūkst. Lt.

Ministerijos vadovybės teigimu, modernizavimo paslaugos kainų skirtumą dalinai lėmė 2002 m. modernizavimui keliami didesni reikalavimai visureigių dugno apsaugai (padengiant visą dugną metalo plokštėmis) bei rėmo sutvirtinimui.

Visureigių panašių modernizavimo paslaugų pirkimas 2002 m. iš vienintelio tiekėjo buvo 2,2 karto brangesnis negu viešojo konkurso būdu.

Pagal centralizuotai perkamų prekių ir paslaugų sąrašą 2002 m. Lietuvos kariuomenė į misiją siunčiamų visureigių „Landrover 110“ (9 vnt.), techninio aptarnavimo paslaugas įsigijo iš vienintelio tiekėjo pasiūlymo - UAB „Kemi“, taikydama pirkimo iš vienintelio šaltinio būdą. Kitų visureigių „Landrover 110“ (12 vnt.), 2004 m. siunčiamų į misiją Afganistane, techninio aptarnavimo paslaugas Lietuvos kariuomenės Jėgerių batalionas įgijo kainų apklausos būdu iš UAB „Martonas“. Audito metu nustatyta, kad 2002 m. vieno visureigio techninio aptarnavimo paslaugos pirkimas iš vienintelio šaltinio vidutiniškai 2 kartus brangesnis nei kainų apklausos būdu - 2004 m.

Pvz. 1. 2002 m. vieno visureigio techninio aptarnavimo paslaugos, įsigytos iš UAB „Kemi“, vidutinė kaina buvo 6 428 Lt.

2. 2004 m. už vieno visureigio techninį aptarnavimą UAB „Martonas“ vidutiniškai sumokėta 3 139 Lt.

Audito metu nustatyta, kad 2002 m. už siunčiamų į misiją visureigių dažymą Lietuvos kariuomenė UAB „Kemi“ vidutiniškai sumokėjo 3,8 tūkst. Lt, t.y. 1,25 karto brangiau nei analogiška paslauga 2004 m. įsigyta iš UAB „Kautra“ už 3,05 tūkst. Lt. Be to 2002 m. visureigių komplektavimui skirto kanistro dažymo paslaugos kaina, įsigyta iš vienintelio tiekėjo (UAB „Kemi“), 1,7 karto viršijo naujo gaminio kainą.

Auditorių nuomone, nors 2002 m. perkant visureigių „Landrover 110“ techninio aptarnavimo ir remonto paslaugas nenustatyta viešųjų pirkimo procedūrų pažeidimų, tačiau lėšos skirtos misijos paruošimui atskirais atvejais naudotos netaupiai.

Pažymėtina, kad tik misijos pabaigoje Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Pirkimų, susijusių su Lietuvos kariuomenės karinių vienetų dislokavimu užsienio valstybėse pagal tarptautinį susitarimą, taisykles⁹, kuriomis nustatė prekių ir paslaugų, skirtų aprūpinti jomis išvykstančius ir užsienio valstybėse dislokuotus karinius vienetus, pirkimo tvarką.

3. TURTO NAUDOJIMAS MISIJOJE

Turtas sukauptas identifikuotame kariniame vienetė ir paruoštas Afganistano misijai, buvo perduotas vykstančios karių pamainos materialiai atsakingam asmeniui ir nugabentas į Lietuvos karių

⁹ 2004 m. rugsėjo 23 d Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1216 „Dėl Pirkimų, susijusių su Lietuvos kariuomenės karinių vienetų dislokavimu užsienio valstybėse pagal tarptautinį susitarimą, taisyklių patvirtinimo“.

dislokavimo bazę Afganistane. Karių, amunicijos, ginkluotės ir technikos vykimą per sieną reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinta „Specialioji Lietuvos valstybės sienos perėjimo tvarka¹⁰, kurioje nurodoma, kad kelionės įsakymas išleidžiamas Krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka¹¹. Misijai paruoštas turtas iš Lietuvos buvo išvežtas vadovaujantis Lietuvos kariuomenės vado pasirašytu kelionės įsakymu, kuriame pateiktas transportuojamų materialinių vertybių sąrašas.

Auditoriai pastebi, kad 2004-08-02 Lietuvos kariuomenės vado pasirašytas kelionės įsakymas, kuriuo patvirtintas išvežamo iš Lietuvos turto sąrašas, išvykstančio karinio vieneto vyresniojo buvo papildytas ranka, įrašant šešis papildomai išvežamo turto pavadinimus. Tokia galimybė pakeisti išvežamo turto pavadinimus ir kiekį Lietuvos kariuomenės vado pasirašytame kelionės įsakyme, ministerijoje nėra reglamentuota.

Ministerijos vadovybės teigimu, nors kelionės įsakymo keitimo tvarka krašto apsaugos ministro įsakymu¹² patvirtintoje tvarkoje nereglamentuota, tačiau šio įsakymo priedo papildymas vykdytas suderinus su Kariuomenės judėjimo centru, kuris ruošė šį įsakymą ir atitinka Lietuvos Vyriausybės nutarimu reglamentuotai sienos perėjimo tvarkai. Auditorių nuomone, nereglamentuota kelionės įsakyme nurodyto turto sąrašo keitimo tvarka ir šio sąrašo keitimas kertant sieną rodo, kad į misijas išvežamo nedeklaruojamo turto kiekis galėjo būti nepakankamai kontroliuojamas.

Analizuojant visureigių naudojimo Afganistano misijoje dokumentus nustatyta, kad keičiantis karių pamainoms autotransportas aktais buvo perduodamas keičiančios pamainos materialiai atsakingam asmeniui t. y. prisilaikant Krašto apsaugos ministro įsakymu¹³ patvirtintų Autotransporto ir specialios technikos eksploatacijos nuostatų reikalavimų.

Tačiau audito metu nustatyta, kad tarp karių pamainų (2003-11-08 / 2004-04-01) 2003-12-21 šeši visureigiai pagal žodinį junginio vado nurodymą iš stovyklos misijoje perduoti laikinai naudotis tarptautinės operacijos sąjungininkams - norvegų kariams, dislokuotiems Afganistane, nesurašius jokių perdavimo dokumentų.

Ministerijos vadovybės teigimu, visureigiai perduoti laikinai naudotis sąjungininkams vadovaujantis dvišaliu susitarimu¹⁴, kuriame numatyta galimybė misijose vienai šaliai laikinai pasinaudoti kitos šalies materialiniais ištekliais.

Auditorių nuomone, bendrieji Autotransporto ir specialios technikos eksploatacijos nuostatai¹⁵ nepilnai reglamentuoja šios technikos naudojimo tvarka tarptautinių misijų sąlygomis ir neužtikrina misijoje naudojamų materialinių vertybių tinkamą kontrolę bei didina jų apsaugos riziką.

¹⁰ 2002 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1213 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 15 d. nutarimo Nr. 716 "Dėl Specialiosios sienos perėjimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo.

¹¹ 1998-07-17 Krašto apsaugos ministro įsakymas Nr. 798 „Dėl ND 2026 patvirtinimo“.

¹² Ten pat

¹³ 1999-03-23 Krašto apsaugos ministro įsakymas Nr. 300.

¹⁴ 1996-04-30 Krašto apsaugos ministerijos ir JAV gynybos departamento dvišalis susitarimas.

Pvz. Afganistano misijos stovykloje keičiantis apsaugos grupės kariams, atvykusios pamainos materialiai atsakingas asmuo 2004-01-31 perėmė tik 4 visureigius (KAV 752, KAV 456, KAV 592 ir KAV 589) iš paliktų saugoti 10 visureigių. Vėliau atvykusios karių pamainos materialiai atsakingas asmuo 2004-04-01 tai pat perėmė tik 4 visureigius.

Be to audito metu nustatyta, kad vienas visureigis (KAV 455, iden. Nr. SALLDHAF8VA102913) eskadrono vado nurodymu 2003-11-09 pargabentas į Lietuvą ir perduotas Valstybiniam Kauno karo muziejui, nesurašius jokių perdavimo dokumentų.

Audito atlikimo metu minėto nurašyto visureigio atskiri agregatai (kėbulas, ratai, tiltai ir variklio agregatai) Lietuvos kariuomenės vado įsakymu¹⁶ perduoti Vytauto Didžiojo karo muziejui pagal materialinių vertybių perdavimo priėmimo aktą.

Visi 2002 m. nuvežti į misiją Afganistane visureigiai (11vnt.) ilgalaikio turto nurašymo (likvidavimo) aktais Vytauto Didžiojo jėgerių bataliono 2004-09-14 nurašyti kaip netinkami naudoti. Ilgalaikio turto nurašymo (likvidavimo) aktuose jų patvirtinimo dieną nėra įrašų apie visureigių išardymą ir išvežimą į sąvartyną, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu¹⁷ patvirtintos Nereikalingo arba netinkamo naudoti ilgalaikio materialiojo turto panaudojimo (perdavimo) ir nurašymo tvarkos 19 punktas. Auditoriai pastebi, kad anksčiau minėtosios tvarkos 19 punktas reglamentuoja materialinių vertybių nurašymo komisijos narių dalyvavimą atliekant nurašyto turto likvidavimą, o tai misijos sąlygomis ne visuomet gali būti įvykdoma.

Audito metu nustatyta, kad nurašius Afganistano misijoje naudotus visureigius nebuvo pateikta VĮ „Regitra“ pažyma apie 5 transporto priemonių išregistravimą iš duomenų bazės, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu¹⁸ patvirtintos tvarkos 13 p.

¹⁵ 1999-03-23 Krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. 300 patvirtinti autotechnikos eksploatacijos nuostatai.

¹⁶ 2005-04-05 Lietuvos kariuomenės vado įsakymas Nr. V- 383.

¹⁷ 2001-07-27 Krašto apsaugos ministro įsakymas Nr. 1014a.

¹⁸ 2001-07-27 Krašto apsaugos ministro įsakymas Nr. 1014a.

Pvz. Penki nurašyti visureigiai (KAV 752, KAV 753, KAV 756, KAV 757, KAV 758) 2002-11-07 (t.y. prieš išvykstant į misiją Afganistane) išregistruoti iš įskaitos VI „REGITRA“ Marijampolės filiale, paliekant automobilių valstybinius registracijos numerius.

Pateikti pavyzdžiai perduodant , nurašant ir išregistruojant iš įskaitos naudotus misijoje visureigius liudija apie nepakankamai reglamentuotą turto naudojimo misijoje tvarką.

AUDITO IŠVADOS

- 1. Afganistano misijos paruošimui reikalingos prekės ir paslaugos Lietuvos kariuomenėje 2002 - 2004 m. buvo įgyjamos pagal Viešųjų pirkimų įstatymo procedūras.**
- 2. Nepakankamas turto naudojimo tarptautinėse misijose reglamentavimas Krašto apsaugos sistemos norminiuose aktuose, didina jo apsaugos riziką dislokavimo vietoje.**

REKOMENDACIJOS

Siekiant taupiai naudoti tarptautinėms misijoms skiriamus išteklius ir užtikrinti misijose naudojamo turto apsaugą ir kontrolę Krašto apsaugos ministerijai, siūlome:

- 1. Parengti turto apskaitos ir naudojimo misijose tvarką ir patikslinti kelionės įsakymo rengimo normatyvinį dokumentą, tiksliau reglamentuojant kelionės dokumentų tvarkymo tvarką.**

Veiklos audito 1-ojo departamento

Direktorius

Rimantas Sanajevas

Veiklos audito 4-ojo departamento

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Jurgis Maliejus

Su ataskaita susipažinau:

Krašto apsaugos ministerijos

Valstybės sekretorius

Valdemaras Sarapinas